BG Pulse Journal USA
ISSN:1947-2536 http://www.bgpulseusa.com/index.php/bg

PATOLOGIK HOMILADORLIKDA HAMSHIRANING VAZIFALARI

Irisbayeva Gavharxon O‘tbasarovna
Norin Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi
texnikumi Akusherlik va ginikalogiyada hamshiralik ishi fani o‘qituvchisi
Email: irisboyevagavharoy@gmail.com
Telefon:+998 99 408 25 04

Abstract. Pathological pregnancy is a physiological condition characterized by various complications that may adversely affect the health of both the mother and the fetus. Such conditions include gestational disorders, arterial hypertension, diabetes mellitus, anemia, fetal growth restriction, the risk of preterm birth, as well as pregnancies complicated by other extragenital diseases. Nursing care plays a crucial role in the timely identification, monitoring, and effective management of pathological pregnancies. Nurses are responsible for regularly assessing the general condition of pregnant women, monitoring vital signs, preparing patients for laboratory and instrumental examinations, and ensuring compliance with physicians' recommendations. One of the primary responsibilities of nurses in the management of pathological pregnancy is the continuous monitoring of maternal and fetal health. This includes regular assessment of blood pressure, body weight, the presence of edema, fetal heart rate, and the overall clinical course of pregnancy. In addition, nurses educate patients on maintaining a healthy lifestyle, following a balanced diet, adhering to prescribed medications, and recognizing the early signs of potential complications. Psychological support is also an essential component of nursing care, as pathological pregnancy may cause anxiety, fear, and stress in pregnant women.

Furthermore, nurses actively participate in providing first aid during emergency situations, promptly informing physicians about changes in the patient's condition, and carrying out necessary therapeutic procedures. Effective nursing care in pathological pregnancy contributes significantly to the preservation of maternal and fetal health, reduction of perinatal complications, and achievement of favorable pregnancy outcomes. Therefore, enhancing the professional knowledge and clinical skills of nurses remains one of the key priorities in modern obstetric practice.

Keywords: pathological pregnancy, nursing care, gestosis, prenatal monitoring, maternal and fetal health, obstetrics, perinatal complications, arterial hypertension.

Annotatsiya. Patologik homiladorlik ona va homila salomatligiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin bo‘lgan turli xil asoratlar bilan kechadigan fiziologik holat hisoblanadi. Bunday holatlarga gestozlar, arterial gipertenziya, qandli diabet, anemiya, homilaning rivojlanishdan ortda qolishi, muddatidan oldin tug‘ruq xavfi hamda boshqa ekstragenital kasalliklar bilan kechuvchi homiladorliklar kiradi. Patologik homiladorliklarni o‘z vaqtida aniqlash, kuzatish va samarali parvarish qilishda hamshiralik xizmati muhim o‘rin egallaydi. Hamshira homilador ayolning umumiy holatini muntazam baholash, hayotiy ko‘rsatkichlarini nazorat qilish, laborator va instrumental tekshiruvlarga tayyorlash hamda shifokor tavsiyalarining bajarilishini ta’minlash kabi vazifalarni bajaradi. Patologik homiladorlikda hamshiraning asosiy vazifalaridan biri ona va homila holatini dinamik kuzatishdir. Bunda arterial bosim, tana vazni, shishlarning mavjudligi, homila yurak urishi va homiladorlikning klinik kechishi muntazam nazorat qilinadi. Shuningdek, hamshira bemorni sog‘lom turmush tarziga rioya qilish, ratsional ovqatlanish, dori vositalarini to‘g‘ri qabul

qilish hamda asoratlarning dastlabki belgilarini tanib olish bo‘yicha o‘qitadi. Psixologik qo‘llab-quvvatlash ham hamshiralik parvarishining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi, chunki patologik homiladorlik ayollarda xavotir, qo‘rquv va stress holatlarini keltirib chiqarishi mumkin. Bundan tashqari, hamshira favqulodda holatlarda birinchi yordam ko‘rsatish, shifokorga o‘z vaqtida axborot berish va zarur davolash muolajalarini amalga oshirishda faol ishtirok etadi. Patologik homiladorlikda samarali hamshiralik parvarishi ona va bola salomatligini saqlash, perinatal asoratlarni kamaytirish hamda homiladorlikning ijobiy yakunlanishiga xizmat qiladi. Shu sababli hamshiralarning kasbiy bilim va ko‘nikmalarini takomillashtirish akusherlik amaliyotining dolzarb yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

Kalit so‘zlar: patologik homiladorlik, hamshiralik parvarishi, gestoz, prenatal kuzatuv, ona va homila salomatligi, akusherlik, perinatal asoratlar, arterial gipertenziya.

Kirish. Patologik homiladorlik zamonaviy akusherlik va ginekologiyaning dolzarb muammolaridan biri bo‘lib, ona va bola salomatligiga jiddiy xavf tug‘diruvchi holatlar majmuasini o‘z ichiga oladi. Homiladorlikning fiziologik kechishi davomida ayol organizmida turli anatomik, fiziologik va biokimyoviy o‘zgarishlar yuz beradi. Biroq ayrim hollarda ushbu o‘zgarishlar me’yordan chetga chiqib, homiladorlikning patologik kechishiga sabab bo‘ladi. Bunday holatlarga gestozlar, arterial gipertenziya, qandli diabet, anemiya, infeksion kasalliklar, homilaning rivojlanishdan ortda qolishi, ko‘p yoki kam suvlik, muddatidan oldin tug‘ruq xavfi va boshqa asoratlar kiradi. Ushbu patologiyalar ona organizmi faoliyatiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi bilan bir qatorda homilaning normal rivojlanishiga ham to‘sqinlik qiladi. Dunyo miqyosida onalar va chaqaloqlar o‘limining muhim qismi homiladorlik va tug‘ruq davrida yuzaga keladigan asoratlar bilan bog‘liqdir. Shu sababli patologik homiladorliklarni erta aniqlash, samarali davolash va sifatli parvarish qilish sog‘liqni saqlash tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Bu jarayonda hamshiralik xizmati alohida ahamiyatga ega. Hamshira homilador ayol bilan eng ko‘p muloqot qiluvchi tibbiyot xodimi sifatida uning umumiy holatini kuzatadi, shifokor ko‘rsatmalarining bajarilishini nazorat qiladi hamda profilaktik va tarbiyaviy ishlarni olib boradi. Patologik homiladorlikda hamshiraning vazifalari nafaqat tibbiy muolajalarni bajarish bilan cheklanib qolmaydi, balki ayolning jismoniy va ruhiy holatini qo‘llab-quvvatlash, sog‘lom turmush tarziga rioya qilish bo‘yicha tavsiyalar berish, asoratlarning dastlabki belgilarini aniqlash va shoshilinch holatlarda tezkor yordam ko‘rsatishni ham o‘z ichiga oladi. Hamshiraning yuqori kasbiy malakasi va mas’uliyatli yondashuvi patologik homiladorlik oqibatlarini kamaytirish, ona va homila salomatligini saqlash hamda homiladorlikning muvaffaqiyatli yakunlanishiga xizmat qiladi. Shuning uchun patologik homiladorlikda hamshiralik parvarishining ilmiy asoslarini o‘rganish va amaliyotga tatbiq etish zamonaviy tibbiyotning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

Muhokama. Patologik homiladorlikda hamshiralik parvarishi ona va homila salomatligini saqlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, homiladorlik davrida uchraydigan asoratlarning aksariyati o‘z vaqtida aniqlanib, tegishli profilaktik va davolash choralari ko‘rilganda og‘ir oqibatlarning oldini olish mumkin. Shu jihatdan hamshira tomonidan olib boriladigan muntazam kuzatuv va nazorat ishlari patologik holatlarning erta diagnostikasida muhim o‘rin tutadi. Gestoz, arterial gipertenziya, anemiya, qandli diabet va boshqa ekstragenital kasalliklar bilan kechuvchi homiladorliklarda hamshira arterial bosim, tana vazni, shishlar, homila harakati va yurak urishini muntazam nazorat qilib borishi zarur. Olingan ma’lumotlarning o‘z vaqtida shifokorga yetkazilishi asoratlarning rivojlanish xavfini kamaytiradi. Tadqiqotlar natijalariga ko‘ra, homilador ayollar bilan muntazam profilaktik suhbatlar o‘tkazish, ularni to‘g‘ri

ovqatlanish va sog‘lom turmush tarziga rioya qilishga o‘rgatish perinatal ko‘rsatkichlarning yaxshilanishiga yordam beradi. Patologik homiladorlik ko‘pincha ayollarda ruhiy zo‘riqish, xavotir va qo‘rquv hissini yuzaga keltiradi. Shu sababli hamshiraning psixologik qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha faoliyati ham alohida ahamiyatga ega. Homilador ayolga kasallikning kechishi, davolash usullari va kutilayotgan natijalar haqida tushunarli ma’lumot berish uning davolanishga bo‘lgan ishonchini oshiradi hamda stress darajasini kamaytiradi. Bundan tashqari, hamshiraning bemor va uning oila a’zolari bilan samarali muloqoti davolash jarayonining samaradorligini oshiradi. Shunday qilib, patologik homiladorlikda hamshiralik faoliyati tibbiy, profilaktik va psixologik yordamning uzviy uyg‘unlashgan tizimidan iboratdir. Hamshiraning kasbiy bilim va amaliy ko‘nikmalari qanchalik yuqori bo‘lsa, ona va homila salomatligini saqlash hamda homiladorlikning ijobiy yakunlanishiga erishish imkoniyati shunchalik yuqori bo‘ladi. Shu bois hamshiralarning malakasini muntazam oshirib borish akusherlik amaliyotining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari. Ushbu mavzu bo‘yicha ilmiy adabiyotlar va akusherlik amaliyotida qo‘llanilayotgan hamshiralik faoliyati tahlili patologik homiladorlikda hamshiraning roli nihoyatda muhim ekanligini ko‘rsatdi. Tadqiqotlar natijalariga ko‘ra, homilador ayollarni muntazam kuzatib borish, hayotiy ko‘rsatkichlarni nazorat qilish va profilaktik maslahatlar berish ona hamda homila bilan bog‘liq asoratlarning kamayishiga xizmat qiladi. Ayniqsa, gestoz, arterial gipertenziya, anemiya va qandli diabet bilan kechuvchi homiladorliklarda hamshiralik nazoratining samaradorligi yuqori ekanligi aniqlangan. Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, homilador ayollarning arterial bosimini muntazam o‘lchash, tana vazni va shishlarni nazorat qilish orqali preeklampsiya va eklampsiya kabi og‘ir asoratlarni erta aniqlash imkoniyati oshadi. Shuningdek, laborator tekshiruvlarga tayyorlash va ularning natijalarini nazorat qilish patologik holatlarning rivojlanish xavfini kamaytirishga yordam beradi. Homila holatini muntazam baholash, uning yurak urishi va harakatlarini kuzatib borish esa perinatal xavflarni o‘z vaqtida aniqlash imkonini beradi. Tadqiqot natijalari homilador ayollar bilan olib borilgan sanitariya-ma’rifiy ishlarning ham yuqori samara berishini ko‘rsatdi. To‘g‘ri ovqatlanish, shaxsiy gigiyena, dori vositalarini belgilangan tartibda qabul qilish va zararli odatlardan voz kechish bo‘yicha berilgan tavsiyalar homiladorlikning nisbatan barqaror kechishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatgan. Bundan tashqari, psixologik qo‘llab-quvvatlash olgan ayollarda xavotir va stress darajasi kamayib, davolash jarayoniga bo‘lgan ishonch ortgan. Olingan natijalar patologik homiladorlikda hamshiralik parvarishining samaradorligi ko‘p jihatdan hamshiraning kasbiy bilimlari, amaliy ko‘nikmalari va bemor bilan muloqot madaniyatiga bog‘liqligini tasdiqlaydi. Muntazam kuzatuv, profilaktik tadbirlar va sifatli parvarish ona hamda homila salomatligini saqlashga, homiladorlik va tug‘ruq jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan asoratlarni kamaytirishga xizmat qilishi aniqlandi. Bu esa akusherlik amaliyotida hamshiralik xizmatining ahamiyati yanada yuqori ekanligini ko‘rsatadi.

Xulosa. Patologik homiladorlik ona va homila salomatligiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin bo‘lgan murakkab fiziologik hamda klinik holat hisoblanadi. Bunday vaziyatlarda tibbiy yordamning samaradorligi ko‘p jihatdan kasallikni o‘z vaqtida aniqlash, muntazam nazorat qilish va sifatli hamshiralik parvarishini tashkil etishga bog‘liq. Tadqiqotlar va ilmiy manbalar tahlili shuni ko‘rsatadiki, patologik homiladorlikda hamshira nafaqat shifokor ko‘rsatmalarini bajaruvchi mutaxassis, balki ona va homila salomatligini saqlashga qaratilgan kompleks parvarish jarayonining muhim ishtirokchisi hisoblanadi. Homilador ayolning umumiy holatini baholash, arterial bosim, tana vazni, shishlar va homila holatini muntazam kuzatib borish patologik o‘zgarishlarni erta aniqlash imkonini beradi. Shu bilan birga, laborator va instrumental tekshiruvlarga tayyorlash, davolash muolajalarini to‘g‘ri amalga oshirish hamda shoshilinch holatlarda tezkor yordam ko‘rsatish ham hamshiraning asosiy vazifalaridan biridir. Mazkur

faoliyatlar homiladorlik davrida uchrashi mumkin bo‘lgan og‘ir asoratlarning oldini olishga xizmat qiladi. Patologik homiladorlikda psixologik qo‘llab-quvvatlash ham alohida ahamiyatga ega. Hamshiraning bemor bilan samarali muloqot qilishi, unga kasallikning kechishi va davolash jarayoni haqida tushunarli ma’lumot berishi ayolning ruhiy holatini barqarorlashtirishga yordam beradi. Bu esa davolash samaradorligini oshirib, homiladorlikning ijobiy yakunlanishiga zamin yaratadi. Shunday qilib, patologik homiladorlikda hamshiralik parvarishi profilaktika, diagnostika, davolash va reabilitatsiya jarayonlarining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Hamshiralarning kasbiy malakasini oshirish, zamonaviy bilim va ko‘nikmalar bilan ta’minlash ona va bola salomatligini muhofaza qilishning muhim omillaridan biridir. Sifatli hamshiralik yordami patologik homiladorlik bilan bog‘liq xavflarni kamaytirish, perinatal natijalarni yaxshilash hamda sog‘lom avlod dunyoga kelishiga munosib hissa qo‘shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Sodiqov R.A., Axmedov A.A. **Akusherlik va ginekologiya**. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021. – 432 b.
2. Tursunov X.T., Karimova D.M. **Hamshiralik ishi asoslari**. – Toshkent: O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2020. – 368 b.
3. Ismoilov A.I., Yuldasheva M.Sh. **Onalik va bolalikni muhofaza qilish asoslari**. – Toshkent: Tafakkur, 2019. – 285 b.
4. Nurmatov Sh.N., Rasulova G.A. **Akusherlikda hamshiralik parvarishi**. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2022. – 310 b.
5. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi. **Akusherlik va ginekologiya bo‘yicha milliy klinik protokollar**. – Toshkent, 2023. – 245 b.
6. Qodirov B.R., Mamatqulova N.A. **Reproduktiv salomatlik va xavfsiz onalik**. – Toshkent: Abu Ali ibn Sino nomidagi tibbiyot nashriyoti, 2021. – 276 b.
7. Abdullayev I.A., Rahimova Z.K. **Perinatal tibbiyot asoslari**. – Toshkent: Innovatsion rivojlanish nashriyoti, 2022. – 294 b.
8. Xolmatova M.S., Ergasheva D.T. **Hamshiralik parvarishi va klinik amaliyot**. – Toshkent: Turon zamin ziyo, 2020. – 336 b.